

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epi tole nefranțe se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori [24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

CONCURS

3-3

Pentru distribuirea a patru stipendii de câte 1000 coroane, din fundațiunea *Trandafil*, se publică concurs până la 26 Septembrie calendarul vechiu, (9 Octomvrie n.) 1906.

După dispozițiunile fondatorului la aceste stipendii pot reflecta numai tinerii români gr. orientali din tot cuprinsul metropoliei noastre, cari au obținut calificarea *eminent* în clasele gimnaziale și cercetează oareșoare universitate sau facultate.

Recursele sunt a se însuși cu atestat de botez, de proprietate, și de studii și a se adresa conzistoriului metropolitan în Sibiu.

Sibiu în 25 August 1906.

Conzistorul metropolitan.

Pe altariul culturai.

Sibiu, 14 Septembrie n.

Intre altarele noastre de cultură unul dintre cele mai nobile, chemat să verse lumină și știință asupra fiilor falnicului Zarand, dar totodată și unul din cele mai lipsite de mijloacele trebuincioase materiale, este institutul din Brad.

De zeci de ani se luptă în sufletul de cel mai nobil idealism cu neajunsurile trebuințelor zilnice.

Acest așezământ scump poporului românesc ar vrea să dea un pas înainte întru mărire neamului, să se ridice dela patru la opt clase.

Puterile însă îi sunt prea slabe și nu poate duce la izbândă marea faptă la care îl îndeamnă nemărginita iubire de neam.

Glasul conducătorilor institutului cuprins de un aer de decepționism, de teama neputinții realizării acestei dorințe, a trezit sufletele poporului nostru și în vara aceasta s'a pornit curgerea darurilor benevole, picur de picur, pe seama acestui institut.

Alipirea neamului cătră el a deschis inimile și bunăvoința candidă săvârșește acte de frumoasă cinste, deamă de urmat.

Inceputul l-au făcut elevii seminarului nostru „Andreian” din Sibiu cu concertul dat în Orăștie la Paști, al cărui rezultat de peste 1500 cor. a fost prima peatră de fundament.

Glasul tinereții noastre a aflat puternic răsunet în întreg jurul Orăștiei și comunele din îndemnul propriu au alergat cu colecte modeste pentru spriginirea nobilului scop.

Astfel Orăștiea cu 1128 coroane, Cugir 67 cor., Vinerea 61 coroane, Vaidei 43 cor., Pricaz 40 coroane, Balșa 34 coroane, Sibiușel 25 cor., Berii 23 cor., Băcăinț 13 coroane, Rânghet 11 cor.

Pilda aceasta frumoasă a dat îndemn și altor buni Români creștini, să aducă astfel de jertfe neprihănite. Astfel țaranul Ion Bota din Petrești, frații din Godinești și Brădățel, câțiva anonimi din Sibiu cu 54 cor., tinerețea din Petroșeni

cu 25 cor., cea din Sebeș cu 28 cor., dinariul de 4 cor. al sergentului Nic. Groza, iar acum de curând fondul „Călăruței”, cinstit prin testament de răposata Căl. Sabău din Brad.

Toate acestea sunt pilde de neprihănită însufletire și dragoste pentru acest așezământ național. Ele trezesc în tot sufletul românesc simțul de recunoștință pentru aceste jertfe curate.

Răsunetul început are însă lipsă de multă urmare.

Și acum în preajma toamnei e timpul cel mai potrivit ca cei chemați să stăruie pe lângă cei cu dare de mână să picure din belșugul lor o fărâma și pe seama acestui institut.

Pe sine și neamul său cinstește celce ascultă această chemare, pentru că darul făcut pe un altar sfânt aduce roadă îndoită celucei l-a făcut cu inimă curată.

Pentru episcopia din Oradea-mare

În scopul creării unui *fond special* pentru înființarea și aranjarea episcopiei gr. or. române din Oradea-mare, contemplată și decretată din partea congresului național al bisericii gr. or. române din Ungaria și Transilvania, — circulariul următor a fost adresat, sub numărul 1062 cătră oficiile protopresbiterale și parohiale de sub jurisdicțiunea conzistoriului gr. or. român din Oradea-Mare, din partea Preacuvioșiei Sale domnului Arhimandrit și vicar episcopesc *Vasilie Mangra*:

Biserica ortodoxă orientală, cea mai veche biserică în patria noastră, a fost înainte mergătoare menită a pregăti calea pentru întemeierea și încheierea statului ungar, apropiind și înfrățind prin lumina evangheliei lui Cristos diferitele popoare, îndrumate la o comună viațuire. „Căci este fără îndoială, zice Farkas József, un istoriograf maghiar, că popoarele pe cari străbunii noștri (Unguri) le-au găsit, și între cari s'au așezat, în această patrie, cum au fost Bulgarii lui Zalan, Slavii lui Svatopluk, Olachii lui Vlad și supușii lui Marot, partea cea mai mare erau credincioșii bisericii orientale, și ca atari au exercitat înrăurirea asupra părinților noștri, prin spiritul culturai lor religioase-morale”.

După-ce însă propaganda romană zmulse națiunea maghiară și pe Slavii din patrie dela biserica orientală, și în Ungaria se întări ierarhia Apusană, biserica orientală nu numai n'a putut progresa, ci tot mai mult expusă perzecuțiilor religioase, această venerabilă biserică se menținu mărturisită în regatul ungar numai de credincioșii români, cari pentru acest cuvânt, de aici încolo, se numesc în limba poporului maghiar: *óhitűek*, adică „cei de credința veche”, spre deosebire de cei ce primară credința nouă: romano-catolică sau latină, amintindu-se prin această numire istorică timpul de înfrățire a popoarelor patriei în credința bisericii răsăritene.

Biserica ortodoxă română de sub cărmuirea Conzistoriului nostru din Oradea-mare, are titlul de onoare și meritul de a fi în moștenirea și continuitatea bisericii primitive orientale în Ungaria cu eparhia care se întindea peste părțile Bihării, Cumaniei și Iazigiei.

Istoria ne-a păstrat numele ultimului episcop ortodox de Oradea-Mare, Efrem Veniamin, mort la 1695, după care scau-

nul episcopesc rămas vacant nu se mai putu îndeplini, din care cauză clerul și poporul din aceste părți își căută mângăiere în cele sufletești la cel mai învecinat episcop ortodox, al Aradului-Ienopolei.

Abia, după „doririle de mulți trecuți ani înainte ale cinstitului cleros și slăvit norodului legii grecești neunite în districtul Orăștiei-mari”, se reînființă conzistorul nostru cu rescriptul împărațesc din 23 Februarie anul 1792. Iar când biserica ortodoxă română din Ungaria și Transilvania își redobândi autonomia și constituția sa cu restaurarea vechei metropolii a Transilvaniei, clerul și poporul român ortodox din părțile Bihării înaintă la cel dintâi congres național bisericesc din 1868 următoarea petiție pentru restaurarea Episcopiei greco-orientale din Oradea-Mare:

„Prea luminat Congres Național Român bisericesc greco-oriental!

„Episcopatul greco-oriental din Oradea-Mare, care prin fatalitățile politice, fără determinarea bisericii noastre, de mai îndelungat timp a încetat, și astăzi e vacant, în privința cărui Episcopat putem arăta că acela nici când nu a fost șters, pentru că Conzistorul și teritoriul Episcopatului și astăzi sustă, unde numai Episcopul lipsește, sau mai lămurit zicând: unde administratorul episcopesc e capul Conzistorului din Oradea-Mare, și se estinde peste întregul comitat al Bihorului, peste Cumania și Iazigia, și sunt câteva filiale în comitatele Heves și Békés, are 7 Protopresbiteraturi, între cari se află 316 comune cu 309 biserici, atâția parohi afară de capelani și 182.000 de suflete, din cari date se vede: că în regatul Ungariei multe episcopaturi sunt, unde nici teritoriul, nici numărul sufletelor nu e așa mare, ca cel de sub jurisdicțiunea Conzistorului greco-oriental din Oradea-Mare, unde în timpurile mai de demult a fost scaun episcopesc, care după cum mai sus amintirăm, numai prin fatalitățile politice a încetat, fără că ar fi fost șters de biserica noastră cea drept credincioasă ortodoxă orientală.

„Încât prin prea grațioasa și prea înalta dispoziție a Ces. reg. Apost. Măiestății Sale Francisc Iosif I. Împăratul Austriei și Regele Apostolic al Ungariei, Mitropolia noastră s'a restituit, care restituiră și prin legile dietale de cătră coronatul Rege al Ungariei sancționate s'a întărit, pe baza cărora legi dietale și prea luminatul Congres Național Român bisericesc s'a conchemat: noi Clerul și Poporul de sub jurisdicțiunea Conzistorului gr. oriental din Oradea-mare cu adâncă plecăciune ne rugăm de prealuminatul Congres național român bisericesc, să se îndure prin părinteasca sa întreprunere la locurile mai înalte a mijloci restituirea Episcopatului greco-oriental din Oradea-Mare.

„Sperăm că umilita noastră rugare va fi bine primită, și din partea prealuminatului Congres bisericesc național român sprijinită.

„După care umilită rugare întru adâncă supunere suntem.

„Dat în cercul alegător din Oradea-Mare, în 5/17 Septembrie 1868. Urmează 117 subscrieri).

Măritul congres național bisericesc prin concluzul de sub Nr. 64 din 1900 luând în considerare dorința veche, manifestată, precum și necesitățile religioase

și culturale ale credincioșilor bisericii noastre de sub jurisdicțiunea acestui Conzistor, au decretat înființarea respective reînființarea episcopiei istorice gr. or. române în Oradea-mare.

După ce însă de astă dată lipsesc mijloacele materiale pentru realizarea faptică a acestei instituțiuni, veneratul Sinod eparhial la propunerea făcută de aici, prin concluzul de sub Nr. 54 din anul curent a luat hotărâre a se întreprinde o colecă permanentă de contribuiri benevole pentru crearea unui fond special pentru înființarea și aranjarea episcopiei decretată și contemplată în Oradea-mare.

În urma acestei hotărâri, având în vedere că înființarea acestei episcopii este reclamată de interese religioase-morale ale credincioșilor bisericii noastre, Conzistorul dispune a se întreprinde colecă continuativă în toate comunele bisericești spre scopul îndigitat, iar cu efectuarea colecăi să însărcinează oficiile protopresbiterale și parohiale pe lângă îndatorire de a lumina pe credincioșii noștri despre scopul important al acesteia și a-i invita la contribuiri benevole, fiecare după puterile sale materiale, iar rezultatul colecăi pe lângă socolă specială cu finea fiecărui an a-l publică comitetului și sinodului parohial, și apoi socolă provăzută cu clauzula de revizie a comitetului și sinodului parohial, după încheierea anului până la 31 Ianuarie următor, împreună cu sumele colectate a o înaintă pe calea oficiului ppopesc la acest Conzistor.

Colecă se va continua până ce fondul, creat prin colecă împreună cu alte fonduri existente va fi de ajuns a acoperi trebuințele neapărate la înființarea episcopiei.

Contribuirile benevole atât de cătră particulari, cât și din partea comunelor bisericești se pot face odată sau în rate anuale.

Pentru înleznierea colecării și a controlării se trimite în alăturare pentru fiecare comună bisericească câte o listă de contribuiri numerizată, în care se vor introduce sumele oferite și contribuite, iar cu finea anului se vor sumiza, și provăzută cu clauzula de revizie împreună cu sumele colectate se vor înaintă la oficiul protoprezbiteral.

Oficiile protopopești sunt însărcinate a controlă cu toată atențiunea întreprinderea acestei colecă și până la 15 Februarie a fiecărui an a subșterne aici socolă despre rezultat împreună cu sumele colectate.

În fine, oficiile protoprezbiterale vor trimite acest circular împreună cu câte o listă de contribuiri fiecărui oficiu parohial subaltern pentru conformare și executare.

Oradea-mare, 17/30 August 1906.

Vasilie Mangra m. p.
vicar episcopesc.

Dela „Asociațiune”.

Raportul general

al comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” cătră adunarea generală convocată la Brașov pentru 21 și 22 Septembrie st. n. 1906.

(Urmare).

Relativ la partea personală a raportului nostru amintim la acest loc dimisia primsecretarului Asociațiunii dl Dr. C. Diaconovich. Comitetul nostru central

ține să accentueze și din acest prilej activitatea dezvoltată de dl secretar-prim în cursul unui period de 10 ani, cari constituiesc cea mai însemnată epocă în istoria instituțiilor noastre. În acest timp Asociațiunea și-a merit considerabil numărul membrilor săi, a imprimat un caracter literar-științific acestui așezământ prin înființarea secțiilor, i-a extins activitatea asupra despărțămintelor pe cari le-a supus unei organizări noi, a dat ființă Muzeului istoric-etnografic, a redactat „Enciclopedia Română” și a aranjat expoziția din anul trecut. Din această înfățișare în linii generale a acestei activități se poate observa înțelegerea bună și dragostea de muncă de care a fost condusă instituțiunea noastră.

Nu ne îndoiim că onorata adunare generală va aduce cu vie plăcere mulțumirile sale dlui Dr. C. Diaconovich de a cărui activitate și spirit de inițiere sunt strâns legate toate momentele însemnate ale acestui period mănos de 10 ani din viața Asociațiunii noastre.

Socotim, onorată adunare generală, a împlini o datorință morală a Asociațiunii noastre când în vederea deosebitelor merite câștigate de dl Dr. C. Diaconovich, pentru instituțiunea noastră, propunem din acest prilej alegerea lui de membru onorar al Asociațiunii.

Tot la acest loc ne simțim îndemnați a aminti că la expoziția generală din București aranjarea obiectelor de industrie casnică, cari constituiesc o valoroasă parte a acestei expoziții, a fost condusă de dna Maria Cosma care din acest prilej a adus însemnate sacrificii.

Relevăm la acest loc dimisia și înlocuirea secretarului II dl I. I. Lăpădatu, care în timpul scurt cât a fost în serviciul acestui așezământ a dezvoltat o muncă imbelșugată și o deosebită pricepere pentru problemele economice ale trebuințelor noastre.

În conformitate cu dispozițiile statutelor am pus deci la ordinea zilei alegerea primsecretarului Asociațiunii.

După aceste lăsăm să urmeze o dare de seamă mai detaliată asupra situației, mișcării și activității singuraticelor organe, fonduri și instituțiuni ale Asociațiunii și asupra momentelor mai importante din viața acesteia în anul trecut.

Membrii Asociațiunii. Aranjarea expoziției din anul trecut a fost cel mai potrivit prilej pentru deșteptarea interesului față de Asociațiune în cele mai largi cercuri ale lumii noastre românești. Acest eveniment cultural a atras luarea aminte a tuturor straturilor noastre sociale și a lămurit publicul nostru asupra problemelor culturale a căror împlinire de către Asociațiune e strâns unită cu sentimentul jertfei de care se călăuzește societatea noastră. În cursul acestui an, deșteptat fiind interesul mai larg asupra Asociațiunii și instituțiilor ei, am înscris între membrii fondatori ai Asociațiunii, respective Muzeului, pe P. S. Sa Dl episcop D. Radu și dl Dr. I. Mihu.

Cu toate aceste nici acest însemnat eveniment nu a avut un ecou material mai important. Această împrejurare își găsește explicarea în faptul, că expoziția și serbările împreunate nu au putut generaliza un interes viu asupra întinderii vaste a teritoriului locuit de români. Lumea românească din părți depărtate a fost angajată la această expoziție mai mult ca element de contribuție, căci fiind constrânsă de lipsuri materiale nu a avut posibilitatea să se convingă de foloasele ei. Acest număr deși prezintă un plus de 147 membri față de trecut totuși nu arată o creștere deosebită.

Numărul membrilor Asociațiunii este astăzi: onorari 8, ai secțiilor 45, fondatori 90, pe viață 252, ordinari 1347, — în total 1742.

Clasa noastră cultă e îngrădită și astăzi încă în mare parte de îndemnurile unei vieți intelectuale în cari nuanțele unui egoism sunt notele de căpetenie. Societatea noastră a cărei elemente culte se înmulțesc din zi în zi și se premenesc cu puteri nouă, numai mai târziu, prin rege-

nerarea națională a vieții intelectuale de care s'a făcut părtașă, prin mijloacele de educație întemeiate pe trebuințele specifice ale sufletului nostru va putea ajunge la acea treaptă care dispune de înțelegerea problemelor culturale ale unui neam.

Împrejurarea, că Asociațiunea tocmai în acele rânduri ale societății noastre, a căror înaintare culturală e în statutele sale, — în șirele poporului dela sate, nu dispune decât de un foarte disparent număr de membri, — dovedește, că existența și scopul instituțiunii noastre nu sunt încă pe deplin lămurite înaintea țăranilor noștri.

Gruparea membrilor ajutători în jurul Asociațiunii e una din cele mai importante probleme ale așezământului nostru. Putându-se folosi taxele membrilor ajutători pentru acoperirea trebuințelor culturale ale despărțămintelor, ar fi și în interesul acestora, pentru ușurarea greutăților materiale cu cari au a luptă, câștigarea unui număr cât mai considerabil de membrii ajutători. Mijlocul cel mai potrivit pentru acest scop ar fi pe lângă organizarea de agenturi și înființarea de biblioteci, prelegerile populare pentru aranjarea cărora comitetul nostru central a dat repetate îndemnuri — instituind și premii de 100 cor. pentru acele despărțăminte, în cari se vor aranja prelegeri economice. În acest scop aduc servicii și prelegerile cu skioptikonul cari au adus bune rezultate îndeosebi în despărțămintele: Brașov, Brad, Blaj etc. Numai când țăranimea noastră povățuită de pricerea conducătorilor ei firești va fi lămurită asupra rostului acestei instituțiuni, se poate aștepta un interes mai viu în rândurile ei pentru Asociațiune.

La ajungerea acestui scop țânțește hotărârea secțiunilor luată din prilejul ședinței plenare a aului acestuia privitoare la înființarea unei reviste populare. Această revistă, străbătând până la mâna țăranimii noastre, pe lângă învățăturile ce va cuprinde va fi și un mijloc de popularizare a acestei instituțiuni și va deștepta interesul poporului pentru Asociațiune.

Despărțămintele. Organele Asociațiunii prin cari aceasta își propagă îndemnul în ramificarea largă a teritoriului, asupra căruia se extinde sunt despărțămintele, a căror stare de activitate sau nelucrare poate fi conziderată ca oglinda situației culturale a poporului nostru în timpul de față. Activitatea despărțămintelor, comparată cu trecutul prezintă o dezvoltare oarecare și o continuă evoluție. În timpul mai nou conducătorii de despărțăminte au ajuns la o interpretare mai corespunzătoare a datoriilor lor, și părsind în cele mai multe locuri obiceiul aproape tradițional al cătorva ședințe fără spor, au dat o mai mare însemnatate prelegerilor populare, — îndeosebi în anul acesta când instituindu-se din partea comitetului central premii de 100 cor. pentru conferențe economice — mișcarea unei povățuirii culturale s'a extins aproape asupra tuturor despărțămintelor Asociațiunii. Cu toate acestea însă, activitatea din unele despărțăminte nu prezintă nici un spor și nici o însemnatate. Fără a mai face o înregistrare specială a tuturor acelor despărțăminte cari nu și-au justificat existența prin nici un semn de muncă, nu putem trece cu vederea împrejurarea, că tocmai despărțământul Lugoj care dispune de cel mai românesc teritor și mai potrivit desfășurării unei activități de propagare culturală, e condamnat să prezinte oglinda celei mai triste și desordonate situații. Acest despărțământ după demisiunea directorului dl Coriolan Brediceanu nici la repeștele existențe ale comitetului central nu s'a constituit, nu a ținut nici măcar ședințele reglementare ale comitetului, nici adunare cercuală. Această lipsă de interes pentru instituțiunea noastră în un centru românesc de importanță Lugojului, nu poate găsi nici un cuvânt de justificare.

Onorată adunare generală! O mișcare culturală nu poate eradi din un singur centru asupra tuturor colibelor dela țeară, ci numai atunci se poate închipi dacă la propagarea ei se angajază toți factorii de competență ai unui neam. Nu

poate fi decât un moment de profundă descurajare pentru toți câți își socotesc de o datorie ajutorarea treburilor obștești, acea împrejurare semnificativă, că în anumite părți pătura cărturarilor din societatea noastră încă și astăzi își sacrifică trebuințele mai înalte unor pörniri de egoism îngust sau își părăjinește forțele în proverbialele frecări ale intereselor personale. Numai când societatea noastră își va supune trebuințele sufletești unei regenerări și va introduce o notă de severitate în moravuri, numai atunci vom putea ajunge la acel nivel de altruism care îl reclamă o muncă desinteresată.

Ca un exemplu de roditoare muncă amintim la acest loc despărțămintele: Brașov, care sub conducerea dnului Andreiu Bărsanau ajutat de profesorii dela școlile din localitate, a fost în o frumoasă activitate. Acest despărțământ e mai corespunzător organizat cu agenturi și bibliotecă ambulante cari funcționează în ordine și aici au fost cele mai numeroase și mai rațional aranjate prelegi publice. Între despărțămintele mai active se numără despărțămintele: Brad, Blaj, Cluj, Agnita, Orăștie, Zărnești.

O dovadă despre progresul ce-l poate ajunge un despărțământ al Asociațiunii ne prezintă despărțământul *Timișcaru*, a cărui activitate o conziderăm ca un îndemn de muncă pentru toate aceste organe ale instituțiunii noastre. La sfârșitul anului 1905 acest despărțământ dispune de 20 biblioteci populare cu 1722 opuri pentru augmentarea cărora s'au mai cumpărat în cursul anului trecut 314 opuri. Comitetul cercual a ajutat școlile populare sărace cu suma de 280 cor. Din prilejul examenelor școlare s'au distribuit ca premii în 108 comune 1150 cărți. Comitetul a cumpărat: 100 exemplare „Modele de cusături țărănești”, 120 ex. din broșura „Regule ortografice”, 1200 ex. din „Cărticica sănătății”, de Dr. I. Beu, cari s'au împărțit între țărani. Dispune de un fond cultural de 5595 cor.

Am schițat în treacăt, onorată adunare generală, activitatea acestui despărțământ pentru că să învederăm și cu această amintire valoroasa muncă a dlui *Emmanuel Ungurianu*, conducătorul acestui despărțământ a cărui alegere de membru onorar o propunem cu această ocazie.

Numărul despărțămintelor e și acum 46, prin urmare nu arată creștere în acest an.

Două despărțăminte nouă sunt pe cale de a se înființa: desp. *Tășnad*, pentru a cărui organizare comitetul nostru central a numit de delegat al său pe dl *Demetriu Coroianu*, protopop în *Tasnád-Szantó* și desp. *Halmagiu*, pentru a cărui înființare comitetul a decis să ceară sprijinul dlui protopop *Cornel Lozar* din *Halmagiu*.

După amintita organizare nouă a biroului se vor putea lua mai multe măsuri pentru crearea unei legături mai strânse cu despărțămintele și pentru exercitarea unui control mai sever asupra activității acestora. (Va urma).

De pe valea Hațegului.

— Despre jandarmeria noastră. —

— 17 August v.

Foaia „*Pesti Hirlop*” se ocupase într'un număr mai recent cu soarta jandarmilor din statul maghiar, și-și pusese întrebarea: „Pentru ce atât de mare numărul sinuciderilor, al alienațiilor și al altor tragedii sângeroase între jandarmi”? Iar după expunerea cazului întâmplat înainte de aceasta cu 22 de ani cu jandarmul *Lakatos József*, a făcut meditații asupra cauzelor cari au putut produce astfel de cazuri triste, exprimându-și totodată dorința, că ar trebui căutate acele cauze, pentru ca să poată fi delăturate.

Jandarmeria este o instituție neapărat de lipsă și foarte folositoare pentru siguranța publică. Și până când în împlinirea datorințelor sale, nu trece peste marginile pretinse de lege, se bucură de stima și iubirea cetățenilor.

Sulevată odată chestia, cred că nu greșesc, dacă după observațiile scoase din

mișcările și purtarea jandarmilor din ținutul nostru, și peste tot din comitatul cel mare românesc, al *Hunedoarei*, față cu poporul român, mă încerc a face eu unele deduceri, din cari să se poată eruă încâtva cauzele cari contribuie la nașterea rezelor ce apasă atât de greu asupra vieții jandarmilor noștri.

Să vedem mai întâiu cum își fac jandarmii isprăvile?

Ei pleacă de acasă, după comanda primită dela conducător, și îndată ce ajung în vre-o comună unde locuiește notarul, se abat pela cancelaria notarială. Aici, ca trenurile cari întârziă în urma unei „vis maior”, fac un popas mai lung sau mai scurt, după cum e și informația ce le-o dă notarul.

Apoi știm ce binevoitori sunt unii notari poporului român.

Spre ilustrare expun cazul următor.

Un băiat de 16 ani, încins cu un brâu în colori naționale române, a mers în o sfacere în cancelaria notarială. Notarul, îndată ce l'a salutat băiatul, — fără a-l întreba pentru ce a venit, — i-a cerut brâul să-l vadă mai de aproape. Băiatul inocent, care nici idee nu avea că colorile brâului său sunt periculoase pentru statul ungar, păzit de domnul notar, s'a descins de brâu și i-l'a dat. Notarul luând brâul în mână s'a scos numai decât briceagul din buzunar, l-a tăiat tot bucăți și i-l'a dat îndărăpt băiatului în bucațele fără a zice un cuvânt.

Se poate da cu socoteală, ce informații dau astfel de notari jandarmilor!

Aceștia merg acum prin cerc, cu îndrumări dela mai mari lor, plus informațiile primite dela notar, sau adiunctul acestuia.

În turneul lor pe un Român îl notează pentru că apa de ploaie curge din curte pe uliță, pe altul că pescuie fără licență, pe altul iarăș că de și are licență, pescuie noaptea, sau în periodul când pescuitul e oprit, apoi pe cei cari duc plugul pe cobile și nu în car, etc. etc. Semnătura aceasta o aștern la pretură, unde i-se croiește o pedeapsă de câte 4—10 coroane.

E drept, că cu privire la toate acestea, comitatul nostru are statute, cari primind aprobarea mai înaltă, au devenit lege. Dar nu țin de potrivit, ca să se însărcineze jandarmii cu lucruri de acestea, și mai cu seamă financiare, cum e și pescuitul, cu sau fără licență. D'apoi că jandarmii abia pot veni la 4—5 zile odată în comună, și și atunci cu trecerea, pe când primarul e totdeauna în comună și la 2—3 zile și notarul. Nu ar putea oare face ei controla aceasta? Nu, pentru că ei fac lucruri contrare intereselor poporului, mai mult pe ascuns, încolo vreau să apară ca binevoitori ai poporului.

Când li se anunță jandarmilor vre-un caz de furt, procedura în eruarea culpabilului, de multe ori o decide persoana celui păgubit. Dacă păgubitul e Român, jandarmii se poartă cinstit, iar dacă păgubitul e Maghiar și cu deosebire domn, atunci bat pe cine le cede în mână fără privire la viața anterioară a celui ce suferă bătaia.

Așa d. e. în iarna trecută, când după alegerea de deputat dietal dela Hunedoara, administrația pusese — fără motiv — aproape în fiecare comună miliție și jandarmi, s'a întâmplat că în o comună patrula de jandarmi a fost încuierată la un proprietar maghiar. Un jandarm locuind aici mai multe zile și-a dat în prieteșug cu cocișul proprietarului. Urmarea a fost, că prietini noi, ambii maghiari, s'au pus într'o seară pe beute (proprietarul nu era acasă) și și-au petrecut până noaptea târziu. Dimineața cocișul se plânge către jandarm, că cineva peste noapte a furat din cucuruzul domnului. Jandarmul chiamă numai decât înaintea sa pe servitorii domnului 3 la număr, și fără a se mai informa despre purtarea morală a respectivilor, ia la întrebare pe un băiat de 20 de ani, unul dintre cei mai de omenie din comună, și dăi la paturi de pușcă de cugetai că dă asalt asupra unei uși încuiate.

Venind stăpânul acasă, băiatul s'a plâns acestuia, rugându-l să-i mijlocească satisfacție. Domnul — medic comitatens — vizitează pe băiat cu deamăruntul și chip satisfacție îi zice: „nu e ruptă spinarea“.

Tot pe timpul acela s'a întâmplat, că în o comună de pe valea Streului, în sărbătorile Crăciunului, jandarmii au provocat tinerimea ziua la ameză să se împrie de la joc, zicând că petrecerile sunt oprite. Feciorii au protestat în contra acestei volnicii și s'au petrecut mai departe în cinste și omenie, fără a face gâlceavă și fără a da cel mai mic motiv jandarmilor ca să le oprească petrecerea. Cu toate acestea jandarmii i-au provocat și a doua oară. Și când un om mai în etate a îndrăznit să mustre pe jandarmi făcându-i atenți la lege, care nu oprește petrecerile cinstite, unul dintre ei într'atâta s'a infuriat încât și-a uitat de sine și numai decât a înfipt baionetul în coastele omului, care în urma ranei primite abia după o îngrijire medicală de 6 săptămâni s'a mai putut pune în picioare.

Cea mai mare și obositoare activitate o dezvoaltă jandarmii cu ocazia alegerilor de deputați dietali, cu deosebire în cercurile electorale unde locuitorii maghiari sunt în minoritate disparentă. Jandarmii pe timpul acela sunt cu ochii în pat. Dar numai la Români, și dintre Români, numai la corteșii chemați și nechemăți, și la cei cari au drept de votat. Pentruce, putem înțelege din cele ce urmează după alegeri.

Jandarmii și miliția se acuiră cu ocazia alegerilor pentru siguranța publică. Pentru ca cei cari voesc a vota cu candidați deosebiți să nu se ia la păruială, și dacă vre-o partidă ar cuteză să încerce așa ceva, să impedeze vărsarea de sânge și să-și poată da fiecare votul său aceluia cără care-l trage inima. Adecă așa ar fi să fie. Și jandarmii și-au făcut datoria atunci când ei asigură averea și libertatea personală a cetățenilor. Binecând nici nu sunt remunerați de ajuns pentru serviciile prestate.

O datorie eră să o uit și încă pe cea principală. Jandarmii mai au să supravegheze, ca nimenea dintre cetățeni să nu agite contra statului. Agitația contra statului la noi e o hidră cu sumedenie de capete. Și ori câte i le vei tăia, tot îi mai rămân. De ceri să ți se dea un primar în care te încrezi și notariului nu-i place de el, ești agitator. De ceri deslușiri dela notar cu ocazia revizuirii rațiociniilor comunale la una sau altă poziție dubie, ești agitator. De te înțelegi cu membrii scaunului școlar ca la școala română cu elevi români să se aleagă învățător român, ești agitator. De cutezi să ceri dela pretore, ca la alegerea de notar să-ți candideze Română, ești agitator. De nu votezi la alegerea de deputat cu candidatul administrației, ești agitator. De te plângi că cutare și cutare oficiant nu-și face datoria, ești agitator. Și mai știe Dumnezeu câte soiuri de agitații ni se pun la răvaș!

Iată extra-programul de muncă al jandarmilor. Lor le incumbă ca cu autoritatea lor brachială să le prevină toate acestea. De aceea fac pe grozavul, de câte ori li se da ocazie. Scopul principal este, ca la alegerea de deputați Românul văzând uniforma de jandarm, inconștient să dea votul candidatului domnilor sau în cazul cel mai bun să stea acasă. Știm din „Libertatea“ ce s'a întâmplat cu ocazia alegerii dela Dobra. Ne întrebăm acum oare acolo de capul lor au lucrat jandarmii?

Jandarmeria este corporația cea mai disciplinată și cu greu se poate crede, că vre-un jandarm — în împlinirea datorințelor sale — să cuteze a trece peste marginile prescise de lege dacă nu ar primi îndrumări dela superiori.

Presupunerea aceasta e sprijinită și de împrejurarea, că masa jandarmilor e recrutată din bărbați, cari afară de ceva cetit și scris nu prea au nici o cultură, și prin urmare nici priceperea, până unde pe merge cu puterea lor disciplinară.

Din aceste premise ajungem la concluzia, că cauza principală a stării

deplorabile a jandarmilor descrisă de „Pesti Hirlop“, este teama domnilor să nu scape din mână hegemonia nețărmurită asupra naționalităților nemaghiare din patrie.

Superioritatea cu rigoarea, administrația cu porunca, societatea maghiară — cu deosebire cea din ținuturile cu locuitori în preponderanță nemaghiari — cu rugăminte: toți stau pe capul bieților jandarmi, ca ei cu brațul să le susțină domnia, ca să-și poată validita și mai departe principiul: „sic volo sic iubeo.“

În sfârșit provăzuți jandarmii cu porunci, informații și sfaturi cu vârf și îndesat, abia mai rămâne loc și pentru biata conștiință, care la mulți dintre ei e în nedumerire. Fiind și între ei bărbați cu simț de dreptate, la întâmplarea că în împlinirea oficiului lor, folosindu-se de arme, trec peste marginile permise de lege, iar fapta fiind gravă cere răsplatire și în cazuri de acestea jertfa e tot jandarmul, — nu e mirare dacă se clatină în echilibrul spiritului.

Grea poziție au jandarmii! Se pretinde dela niște oameni simpli, numai cu educația elementară, ca să fie tot atâția Lassali, exploatând întreg terenul permis de lege, fără a trece o schioapă peste hotar.

Facă deci domni Maghiari, ca în țara noastră să triumfe libertatea, egalitatea, dreptatea și frățietatea. De fiecare cetățean aceea ce i se cuvine. Caută, ca în țara aceasta să se simtă bine toți cetățenii fără deosebire de lege și neam, și-i asigurăm că le vom da și voturi românești ca să ne conducă mai departe, numai să fim bine conduși și să se lucre pentru interesul și binele tuturor locuitorilor patriei.

Atunci o eră nouă va intra în viața jandarmilor. Starea anormală expusă de „Pesti Hirlop“ va înceta, iar naționalitățile mulțamite fiind vor fi gata jertfa să aducă totdeauna când interesele statului jertfa vor cere. X.

NOUȚĂȚI.

În atențiunea învățătorilor dela școlile noastre confesionale. Învățătorii *Iosif Sto* ca din Sebeșul-inferior a făcut prin coloanele ziarului „Poporul Român“ un apel către toți învățătorii români din patrie în scopul convocării unui congres în Cluș. Acest congres va avea să se ocupe cu îmbunătățirea salariului învățătoresc. Nu le putem lua în nume de rău învățătorii noștri, că lucră pentru îmbunătățirea sorții lor. Toate branșele funcționarilor se zbat, se intrunesc și fac memorande pentru îmbunătățirea sorții. E notoric apoi, că în ministerul de culte se lucră la un proiect pentru îmbunătățirea salariului învățătorilor de stat. Intrucât și comunelor noastre bis. li-se va da facultatea de a petiționa după ajutoare de stat în sumă mai mare, învățătorii noștri cunosc mai bine și încă din proprie experiență, prețul acestor ajutoare. Și de altcum suntem informați, că învățătorii noștri în conferențele lor din anul acesta s'au ocupat cu chestiunea salariului și concluziile luate le-au promovât *forului competent*, Conzistoriului arhidiecezan, care studiind afacerea îmbunătățirii salarelor învățătoarești, va face propuneri concrete sinodului arhidiecezan proxim. Deci învățătorii noștri să aibă puțină răbdare.

Pentru adunarea dela Brașov, dl prezident al „Asociațiunii“ ceruse reducere de preț pe liniile ferate ungare, lucru ce s'a făcut și până acum în fiecare an. Dar pe când mai nainte ministrul de comunicație a dat „Asociațiunii“ atâtea bilete de reducere câte a cerut, de astădată în loc de cerutele 1000 bilete au sosit ieri numai 200 (două sute) la biroul „Asociațiunii“ cu declarația categorică, că domnul ministru de comerț nu olat de necesar să încuviințeze mai multe. De ce? Tace cronica. Probabil însă, pentruca să nu se adune prea multă lume românească la Brașov și să pună cumva în primejdie existența statului!

Muntele de pietate. Ziarele din București anunță că în 1 Sept. v. se va deschide muntele de pietate sub conducerea dlui Dr. C. Diaconovich.

Ucigașa lui Minn, generalul rus, a fost condamnată la moarte, iar forul suprem

a întărit pedeapsa. Procurorul e însă în încurcătură, pentru că, se zice, că nu se găsește nici un călău, care să fie aplicat a-i pune ghilțul în grumaz. Astfel e silit să ceară soldați ca să o împuște.

Surdo-muții. În București se va înființa încă în anul acesta o școală pentru surdo-muți sub protecția reginei. Spre scopul acesta se conscriu acum toți surdo-muții din țară, dela 15 ani în sus.

Premii pentru frumsețea. Comisariatul general al expoziției din București a publicat concurs pentru premiile frumseții, sănătății și a porturilor.

În 1 Oct. se va ținea concursul și premiarea. Vor fi premiați: 1) Copii până la vârsta de 5 ani. Trei premii în valoare de 250, 150 și 70 lei. 2) femei frumoase. Trei premii, salbe de monede iubilare în valoare de 200, 100 și 70 lei; bărbați frumoși, trei premii, monede iubilare în valoare de 150, 75 și 50 lei. 3) costume frumoase sătenești bărbătești și femeiești, premii în valoare de 75, 50 și 25 lei. Concurenții pot fi de ori unde și vor avea intrare liberă în expoziție pe cinci zile.

Incident urât. „Secolul“ spune, că o doamnă din Beiuș care făcea parte din corul ce s'a prezentat la festivalul din București, a fost înzultată de un ungar pentru că purtă cocardă tricoloră. Doi români s'au prezentat imediat la institutul de fete Loliot, la care respectivul e funcționar, și i-au cerut satisfacție. Inzultatorul a refuzat însă. Cazul a fost anunțat poliției.

Nouă carieră pentru femei. În Timișoara s'a descis un institut pentru femei, cari se califică întru creșterea și îngrijirea copiilor. Cursul ține șase luni, iar femeile primesc o diplomă cu care pot fi aplicate în institute ori case private.

Convocare. Membrii români ai congregației comitatense din Făgăraș, în vederea obiectelor de mare importanță, ce se vor pertractă în ședința extraordinară din 18 Septembrie 1905, sunt rugați, ca *Luni*, în 17 Septembrie anul c. seara la orele 7, să se intrunească în localitatea „Hotelul Paris“. Făgăraș, la 12 Septembrie 1906 st. n. *Comitetul*.

Daruri pentru biserică. Credincioasa și detot evlavioasă creștină văd. Maria Hetescu a donat sf. bis. rom. gr. or. din Mărișel o evanghelie foarte frumoasă în preț de 160 cor. precum și o cruce cu argint în preț de 16 cor., iar în anul trecut pe lângă alte obiecte neapărat de lipsă la serviciul divin a mai donat și o cădelniță de argint în preț de 24 cor. Pentru toate aceste daruri aduse la altarul Domnului i-se aduce și pe această cale cea mai calduroasă mulțamită, rugând pe Atot puternicul Dzeu să-i lungască firul vieții, dându-i putere trupească și sufletească ca și de aci înainte să mai poată face fapte bune și lui Dzeu plăcute. Tot asemenea văd. Maria Ghic nasc. Fodor întru amintirea răposatului ei soț Ioan, fost învățător aici, a donat un epitrafir negru în preț de 16 cor., căreia de asemenea i se aduce mulțamită, iar soțului ei răposat pentru care s'a adus darul de mai sus îi zicem „Dzeu să-l odihneasca“. Mărișel, la 29 August 1906. *Teodor Toader*, paroh gr. or.

Trecere. Din Mediaș ni-se scrie, că o familie de frunte de acolo a dlui P. Cosciuc, funcționar de stat, unul din cei mai mari aderenți ai bisericii gr. cat. a trecut în zilele trecute la biserică noastră gr. orient. Nu se știe din ce motive.

Înștiințare. Întrebat de mai mulți învățători, ce să folosească după Cartea a II-a de cetire a mea, răspund: pot folosi sau *Carte de Cetire II* de Popescu—Span. *Carte de Cetire III* de Popescu—Span. *Carta de Cetire a III-a* e în lucrare și va apare în cursul acestui an școlar. *Noul abecedar* a apărut în a doua ediție, care a primit multe îmbunătățiri, ținând seama de tot ce am aflat bun din câte mi s'au spus de învățători. La tot cazul e un abecedar perfecționat. Teoria *cugtată de mine un deceniu* s'a adevărit de bună și în practică, iar aceasta vine și îndreaptă defectele trecute cu vederea. Numai așa e cu puțină *odevratul* progres în cultura unui popor. Atrăg atențiunea domnilor învățători asupra cărților mele și le cer sprijinul, ca să pot urmă cu lucrarea mea depusă în folosul școlii române. *Dr. Petru Șpan*, profesor.

Cărți și reviste.

În școală de Gh. Tulbure. O broșură de 92 pag., cuprinde cinci conferințe literare cetite la anumite ocazii, scrise cu temei și în limbă frumoasă românească. Costă 1 cor. la libr. arhid. din Sibiu.

O lămurire.

Ideea de a înființa o bancă românească în *Agnita* nu e nouă. Dar ea n'a răsărit din regiunile Fofeldei, ci s'a plămădit în jurul Agnitei. Pentru intruparea ei cercurile hotărâtoare au așteptat numai pe conducătorul tractului.

În planul meu de lucrare de asemenea a fost susceput punctul acesta chiar înainte de așezarea mea aici. De aceea m'am și hotărât să aduc cauza aceasta spre sulevare într-o conferință mixtă a preoților și învățătorilor din tract pe 20 Iulie (2 August) a. c., lucru adus la cunoștința conducătorilor „Cordiane“ din Fofeldea încă de prin luna Iulie Maiu.

Ei însă, deși rugați, n'au voit să aștepte rezultatul acelei conferințe, ci s'au grăbit să bucine „urbi et orbi“ deschiderea filialei în *Agnita* chiar pe ziua conferinței, deși firma nu era și după cât știu eu nici acum nu e încă improtecolată, nici filiala deschisă. Prin urmare afirmația, că avem deja bancă românească în *Agnita* e hazardată și deocamdată e lipsită de adevăr.

Conferința la rândul său nu s'a lăsat a fi sedusă de agentul filialei, ci cu însuflețire a decis înființarea unei bănci de sine stătătoare, nu pentru populația din loc, ci pentru întreg ținutul din jurul Agnitei.

Cu toate acestea eu am ezitat totmai din motivele înșirate de „Cp.“ și într-o consfătuire restrânsă dintre 5—6 persoane, între cari și conducătorul „Cordiane“ am cercat nu cumva ne-am putea alege scopul ce urmărim și numai cu filiala? Ne-am convins însă îndată, că între marginile înguste ale statutelor numitei bănci, acest lucru e cu neputință. Dar nici întreprinderea în sine nu deșteaptă interes la obștea românească din părțile acestea. Cum să se intereseze fruntașii poporului de o bancă, care nu le dă acți?!

Sub presiunea opiniei publice am convocat deci în grabă prin anunț în câteva comune o conferință pe 5 Sept. n. a. c. în *Agnita*, la care — deși era în toiu lucrului de câmp — totuși s'au prezentat 38 de fruntași, cari s'au constituit în comitet fanator pentru înființarea unei bănci sub numele „Frăția“. De banca aceasta noi legăm aspirații de ordine mai înaltă și nădejdi, pe cari cu filiala nu le putem realiza.

Dacă se ia în conziderare, că *Agnita* e opid, că e centrul protopresbiteratului și al unui ținut de 30—40 comune cu populațiune în mare parte românească, cari toate gravitează la *Agnita*; că aci e sediul preturii, al judecătoriei ceruale cu carte funduară și alte oficii, că în curând vom căpăta și perceptorat reg. de dare, fără vov ni-se imbie întrebarea: Ce caută aici „Cordiana“ din modesta comună Fofeldea, vărâtă între dealuri, cu „filiala“ ei?

Când „Albina“ ori altă bancă cu greutate ar avea poftă să deschidă aici o filială ar fi altceva. Așa însă rămânem pe lângă ceea ce am hotărât. Nu toate sunt tuturilor cu puțință fraților dela „Cordiana“!

Sunt fruntași, preoți și mireni pe aici, cari și numai din ambiție nobilă înțetesc înființarea băncii proiectate. Asupra acestora nu prinde încercarea corespondentului anonim „Cp.“ de a discredită întreprinderea. În șirurile noastre nu cred să se afle coade la topor.

Neamțul zice: *Leben und leben lassen*. Asta o zic și eu, și cu acestea privesc afacerea de încheiată.

Agnita, 30 Aug. (12 Sept.) 1906.

Ioachim Muntean
protopop gr. or.

Posta redacției.

„*Psychologia franceză de azi*“. Numai după ce avem lucrarea *întregă* putem înțelege publicarea.

Din Sântmihaiul deșert. Se va publica în numărul proxim.

Din tractul Agnita. Asemenea.

Ruda. Primit. Dacă se poate îi vom face loc, însă mai târziu.

Din public.*)

Mulțămite publice.

Cu ocazia producției teatrale împreună cu cântări, aranjată de tinerimea studioasă din Cohalm și jur în 15/28 August, care a fost pe cât se poate de cercetată luând parte un public atât de numeros — între cari și țărani din loc au satisfăcut pe deplin datorinții lor, a intrat din vânzarea biletelor 233-50 cor. din suprasolviri 86-80 cor. cu totul 300-30 cor. Detragând spesele avute de 181-88 cor. a rămas un venit curat de 119-12 cor. cu care sumă s'a alimentat fondul „reuniunii de cântări” și s'a depus spre fructificare la institutul „Economia” din loc.

Suprasolvirile s'au făcut din partea următorilor: „Societatea de asigurare primă ungară” 10 cor. Dni M. Szegő 6-80 cor. M. Ganea, paroh, 4 cor., I. Buzea, paroh, I. F. Balaban, câte 3 cor., D. Moldovan, protopresbiter, 2-80 cor., G. Bucur, par., G. Repede, par., I. Ursu, profesor, G. Mircea, proprietar, Dr. Cornel Popescu, par., G. Lövi, I. Márton, jud. reg., Pecley S. și I. M. Popa, inv. câte 2 cor., I. Bercau, par., 1-80 cor. G. Taflan, not., N. Mihaiu, not. câte 1-40 cor., G. Maican, inv., S. Gáll, arh. câte 1-20 cor., I. Suci, par., I. Brotea, par., I. Curta, par., G. Spornic, par., câte 1 cor., G. Repede, not. jud., F. Hirschhorn, câte 80 fil., I. Izsák, exec., H. Lang, com., I. Zahumenszky dir., F. Schlosser, F. Schmidt, și N. N. câte 60 fil., Dr. I. Apáthy adv., I. Iosephi par. ev. lut., F. Schin, com., G. Halmaghi inv., Dr. A. Simon, jud. reg., câte 40 fil., S. Vlad, N. Princa, V. Oprea, C. Ziegler, oficial și G. Forsca, econom, fiecare câte 20 fileri.

Primească atât binevoitorii, suprasolvitori cât și întreg publicul, care a luat parte și pe această cale cele mai călduroase mulțămite.

Tot deodată exprimăm deplină mulțămire diletanților, — cari fiind departe de centru au alergat cât pe jos — cât pe sus — neluând în considerare jertfele materiale, și au conlucrat cu așa un zel, încât relativ în timp foarte scurt au fost în stare a se produce publicului. Dorim, ca acest zel să-i nutrească și pe viitor.

George Suci
controlor.

Virgil Mircea
casar.

Cu ocazia petrecerii tinerimei studioase din Săliște ținută în 20 Iulie 1906 au binevoit a contribui la fondul pentru ajutorarea studenților săraci din Săliște următorii domni: D. de Algya, P. Comșa, I. Comșa, câte 10 cor., P. Drăgits, N. Henția, Dr. N. Comșa, câte 5 cor. Dr. I. Lupaș, I. Stefla, Dr. Ioan Stroia, dna P. D. Simian, câte 4 cor. N. Roman, dna Vule, T. Doboju, Gr. și P. Verzariu, Dr. N. Calefariu, dsoara Iosefina Schram, N. Păcală, câte 3 cor., I. Melidon, I. Popa, I. Hociotă, X. Zaharie, dna Doboju, Tr. Suci, N. N., N. N., P. Acelenescu, I. Petruțiu, E. Goșa, I. Timpăniariu, D. Dădărlat, I. Bucșan, I. Crișan, V. Iosof, N. Oprean, D. Popa, A. Simion, D. Lăpădat, L. Popescu, A. Savu, L. Calefariu, Dr. N. Petra, I. Chirca, dsoara V. Măcelar, Dr. Varga, N. Columbean, O. Sglimbea, I. Lupaș, D. Comșa, L. Comșa, dna Brotea, I. Roșca, N. N., câte 2 cor., A. Harșian, D. Popa, N. Stefla, A. Odor, P. Bratu, D. Joandrea, N. Sibinschi, N. Gherghina, S. Popa, I. Popa, I. Ghibu, I. Soră, P. Rodean, I. Iacob, Roman, Borcea, Aldea, I. Manta, I. Modroiu, N. Lupaș, dsoara A. Bloțiu, A. Lupaș, N. Lupaș, C. Bucșan, D. Pascu, I. Timpăniariu, dna Chipară, dna Sârbu, L. Gheiman, I. Bucșan, D. Roșca, I. Oprean, N. Borcea, Wachsmann, G. Salomie, Plochi, Suleri, N. N., N. N., fiecare câte 1 coroană, V. Arsenie, 90 fileri, N. Hășigan, I. Peligrad, Simoneti câte 60 fil., B. Lupaș 50 fil., D. Rusu 40 fileri.

Cu totul au încurs 190-60 cor., din care sumă scăzându-se cheltuielile în sumă de 139-60 cor. a rezultat un venit curat

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

de 51 cor. care sumă s'a alăturat la fondul pentru ajutorarea studenților săraci din Săliște.

Primească marinimoșii contribuenți și pe această cale cele mai călduroase mulțămite. În numele comitetului aranjator. Săliște, 6 Septembrie 1906.

Onisifor Ghibu
v. peiziant.

Oprea Rodeanu
secretar.

Nr. 237—1906 of. ppresb. [229] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului vacant de paroh din parohia de cl. a III-a Gostila, pe baza ordinului venerabilului Conzisor Arhidiecezan din 8 August 1906 Nr. 7209 B., prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile, computele dela prima aparițiune a acestui concurs în „Telegraful Român”.

Dotățiunea împreună cu acest post este cea fasonată în coala B pentru întregirea venitorilor preoțesti dela stat.

Concurenții au așterne rugării lor, instruite conform legii, la subsemnatul oficiu protopresbiterial în termenul deschis și sub durată termenului concursual a se prezenta în biserică din această parohie spre a cânta, eventual a celebra și cuvânta și a se face cunoscut poporului.

Deș, 28 August, 1906.

Oficiul protopresbiterial al tractului gr. or. Deș, în conțelegere cu comitetul parohial competent.

Teodor Herman
protopresbiter.

Ad Nr. 112—1906 par. [228] 1—1

Publicare de licitațiune.

Filia gr. ort. Visceri în protopresbiteratul Cohalm, dă în lucrare edificarea școlii sale pe calea licitațiunii publice minuende ce se va ține în 7/20 Septembrie a. c. în Visceri la 10 ore a. m. în casa episcopului din loc.

Planul și preliminarul de spese aprobate de preavenerabilul Conzistor Arhidiecezan sub Nr. 6522 școl. din 14 Iulie 1905, după cari are a se face edificarea precum și condițiile de licitațiune se pot vedea la episcopul gr. or. din Visceri precum și la oficiul parohial gr. or. din Ștena din 10 Septembrie st. n. până la ziua licitații.

Comuna bisericească dă piatra, cărămida, țigla și 11 rădăcini de lemne de stejar a căror valoare se detrage din suma provăzută în preliminar de 3800 cor., rămânând suma strigării de 2726 cor.

Ca vadiu au a depune licitanții 10% din suma strigării.

Visceri la 13/26 August 1906.

Comitetul bisericesc gr. or.

Ieronim Buzea
paroh-prezident.

Ioan Butta
inv.-notar.

Văzut!

Dimitrie Moldovan
protopop adm.

Nr. 753—1906 [227] 2—2

Vânzare de lemne.

Comuna Tălmăcel vinde pe calea licitațiunii publice, cu excluderea ofertelor ulterioare, Duminecă în 23 Septembrie st. n. a. c. la 4 ore d. a. în cancelaria comunală circa 65 stângini metrice de lemne de fag neplutite.

Lemnele vor fi expedate la gara Tălmăciu din partea comunei.

Prețul strigării 17 cor. 40 bani de stângin.

Vadiu 150 coroane.

Tălmăcel, 10 Septembrie 1906.

Primăria comunală:

Toma Nedelcu
primar.

Ioan Fanea
notar.

Banca de asigurare

„TRANSILVANIA”

Sibiu, str. cismădiei nr. 5, edificiile proprii. — Fondată la 1868.

Primește în condiții favorabile

- asigurări contra focului și esplosiunilor,
- asigurări de viață și de rente viagere,
- asigurări contra furtului prin spargere,
- asigurări de grindină,
- asigurări de accidente și de sticlă.

Valori asigurate 105 milioane corone.

Despăgubiri prestate 7 milioane corone.

Fonduri de rezervă și garanție 2 milioane corone.

Informațiuni de la Direcțiune în Sibiu și prin agenturile principale din Arad, Bistrița, Brașov și Cluj, cum și prin subagenții din toate comunele mai mari.

(271) 45—52

NOU!

NOU!

Somatose

fluide.

Mijloc tonic

producător de apetit și întăritor de nervi.

(63 a) 13—26

Requisite de scris se pot procura de la Librăria arhidiecezană

Pentru pacienții de stomach!

Tuturor cari în urma răcelii ori a prea marelui împovărări a stomacului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu nereguat și au contras bôle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârșiri de stomach, Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui rezultate escelente de mulți ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite și recunoscute ca tămăduitoare, cu vin bun; întărește și înviorază organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură conturbațiile de mistuire și influențază puternic asupra noiei formări de sânge sănătos.

Prin întrebunțarea regulată a vinului de buruieni bôlele de stomach vor fi curate încă în formare. Să nu întârzie nime dar a-l folosi încă de cu vreme. Simptome, ca: dureri de cap, rigăeli, arsuri în stomach, inflamații, amețeli cu vomări, cari la pacienți cu suferințe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

cu urmările lor neplăcute, maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie, precum și conglomerarea sângelui în ficat, plină și suferințele hemoroidice de multe-ori se delătură inte cu vinul de buruieni. Vinul de buruieni delătură mistuirea grea și depărtază prin un scaun ușor materii stricate din stomach și intestine.

Fața palidă și slabă, anemia și slăbiciunile sunt de obicei urmările unei mistuiri rele a formării insuciente de sânge și a stării bolnăvicioase a ficatului. Lipsa de apetit și reaua dispoziție, precum și durerile de cap și nopțile perdue (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persoane. Vinul de burueni dă slăbetei puteri de traiu un nou și prospăt impuls. Vinul de burueni mărește apetitul, ajută mistuirea și nutrire, ușurează formarea și schimbarea materiei, înlesnește formarea sângelui, calmază nervi excitați și crează nouă voce de viață. Nenumărate scrisori de recunoștință și mulțămite dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vânzare în sticle fl. 1.50 și fl. 2.— la farmaciile din Sibiu, Tunigor, Săliște, Ocna, Slănic, Șeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmăciu, Boțfa, Cismădie, Poplaca, Gurăbului, Jina, Poiana, Mercuria, Călnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrișalțu, Șobezul-săseș, Vinul-de-șos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beșineu, Mihalt, Teiuș, Blaj, Pănade, Țupu, Mediaș, Birjil, Sân-Mărtin, Ibașfalțu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholt, Făgăraș, Beclan, Cămpulung, Râmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăștie, Deva, Humedoara, Hașeg, Lunca, Puș, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia etc. — precum și în toate celelalte localități mai mari și mai mici din Ardeal, Ungaria și Austria.

Farmaciile din Sibiu trimit 3 și mai multe sticle de vin cu prețurile originale în câte calitățile din Austro-Ungaria.

Păziți-vă de falsificări!

Să se cêră anumit:

Vinul de buruieni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părțile lui constitutive sânt: Vin de Malaga 50,0 Spirit de vin 100,0 Glycerin 100,0 Vin roșu 240,0 Sirup de fragi 150,0 Sirup de cireșe 320,0 Coacăză, Anis, Rădecină „Helen”, iarba ferului americană, Rădecină „Entianus”, „Kalmus” la 10,0. Tote aceste se amestecă. un. dcm. [11] 33 —

Magazin de specialitate!

Mare depozit de juvaericele, aurării, argintării, oroloage

de aur și de argint, pentru domni și dame

toate noutăți.

A. MORAWETZ, juvaer și gravor.

Sibiu, strada cismădiei nr. 14.

[74] 24 —

Aur și argint vechiu se cumpără ori se primește ca plătire.